

vek csak gyakorlatlan szem számára egyszerűek, valójában sokkal bonyolultabbak, mint egy-egy úgynevezett virtuóz kép, mely szájtató csodálót vonz.

Bernáth Aurél újabb művei a kolorit utolérhetetlen, bársonyos finomságával tűnnek ki. Czóbel Béla kúsa és vaskos előadási módjában sok a festői érték. Derkovits Gyula robusztus formavilága és bágyadt színezése között egyre nagyobb rés tátong. Egry József, Márfy Ödön és Abanovák Vilmos megszokott színvonalat tartották, ezúttal nem téve hozzá semmit. Kmetty János témái kezdenek változatosabbá válni s Szobotka Imre is erőteljesen fejlődik.

A szobrászok közül Pátzay Pál Marokszedő leányával és a városmajori templom számára készült két apostolfigurájával messze kimagaslik a többiek közül. Sikerült Medgyessy Ferenc női alakja. Csorba Géza és Bokros-Birman Dezső ezúttal bizonytalanok tűnik.

A múzeumbarátok kiállítása.

A Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete az Andrássy-úti Új Magyar Képtár helyiségében bemutatta azt a gazdag anyagot, mellyel

húsz év alatt, 1913—1933 között közgyűjteményeinket ajándékképpen gyarapította. Számszerint nem sok, amit a nemes adakozók két évtized alatt összegyűjtöttek, egy terembe befér, de értékben annál becsesebb. A képek közül kiválik Maulbertsch és Dorfmeister egy-egy kitűnő, friss vázlata, Mányoki Ádám két, számkra rendkívüli fontosságú arcképe, Stock János Mártonnak, e nagysebeni származású, elfeledett XVIII. századi mesternek értékes női arcképe. Az újabb mestereket Szinyei Merse Pál képviseli «Lila arckép» című főművével és feleségének pompás arcképével, Ferenczy Károly a Hegyibeszéd első változatával és Benzúr Gyula talán legközvetlenebb hatású munkájával, melyet 1868-ban feleségéről festett.

Gazdagon gyarapodott az Iparművészeti Múzeum is, szepesi kelenyelárával, holicsei tálakkal, zománcdíszes aranyövekkel, egy XVI. századi ajtókopogatóval s néhány szőnyeggel. Legszebb szerzeménye egy hatalmas, kitűnő állapotban levő és igen korai brüsszeli gobelin, mely egykor a győri székesegyházat díszítette s melyet még Ferenc József király ajándékozott a múzeumnak.

Genthon István.

Zene.

Hubay-ünnep az Operaházban.

A Magyar Operabarátok Egyesülete s vele együtt a magyar társadalom színe-java díszelőadás keretében ünnepelte zeneművészetünk nagynevű ősz mesterét, a *75 éves Hubay Jenőt.*

Hubay Jenőnek, az ünnepelt hegedűművésznek, a rendkívül sokoldalú zeneszerzőnek, a magyar hegedűpedagógia nagymesterének a magyar zenetörténetben elfoglalt sze-

repét, jelentőségét méltatni még a jövő feladata. Életrajza egy tüneményes művészpálya története, amely általános és magyar kortörténeti vonatkozásaiban is rendkívül érdekes és jellegzetes képet tár elénk. A közé a ma már letűnő művésznemzedék közé tartozott, akiknek egy Liszt Ferenc nyújtott még élő példát az egyéni előadóművészet éthoszáról, a zeneművész hivatásának rendkívüli súlyáról és méltóságáról, a művész és az ember, a művészet és az élet szoros

egységéről. Ma midőn ezeket az eszményeket a modern demokratikus, nagy tömegeket egybekapcsoló szellem, a művészetet inkább formai, semmint hangulati értékében előtérbe helyező törekvések váltják fel, úgy tűnik elibénk ez a régi ragyogó romantikus világ, — Hubay világa — mint az alkonyati napfény szép tűnő sugara. Hubay Jenő igazi romantikus művészegyéniség, aki mindent egybeolvasztó, alanyiságát mindenre szétárasztó erejével mindenkor meg tudta magának teremteni azokat a ragyogó kereteket, amelyeken belül sokoldalú zenei képességei a legplasztikusabban érvényesülhettek. Ez az erő formálta ki életének, egyéniségének és művészetének csodálni való harmonikus egységét, egyben esztétikai értékeségét. Ebből az egységből tudjuk megérteni azt a nagy érdeklődést is, amellyel Hubay már kezdettől a színpad iránt viseltetett. A mozgalmas, fényes társadalmi élet, Európa legelőkelőbb szalonjainak ünnepelt hegedűművésze, hogyan is kerülhette volna el zeneszerzői munkásságában ennek a társadalomnak legkedvesebb zenei műfaját, az operát?

Legelső nagy sikerét ezen a téren a *«Cremonai hegedűs»*-sel aratja, amely egyben az első magyar szerző operai világsikerét is jelentette. A mű derűs, harmonikus világa, formai tisztasága és előkelősége, lírikus dallamossága, de főképp a hegedű, Hubay mesterhegedűjének uralkodó szerepe méltán igazolják mai napig megőrzött nagy népszerűségét. — A kilencvenes években jelennek meg a veristák a világ színpadán; Mascagni Parasztszeletét mindenütt nagy lelkesedéssel fogadják. Hubay ezt a mintát követi, midőn a *«Falu rosszá»*-t, Tóth Ede népszínművét operára dolgozza fel. Kísérlete korszerű és tiszteletreméltó volt abban az időben, midőn nálunk a műzene teljesen idegen kezekben volt, a népies műzenét pedig egyedül a

cigányok művelték. Hubay épúgy, mint nagy magyar kortársa, Liszt, akkor még csakis a műkedvelő, népies dalszerzők kedvelt melódiáit ismerte és használhatta fel «népi» elemként magyaros szerzeményeiben. Hubay ezután el is tér a népi operától, egészséges művészösztöne megtalálja a neki való területet, amit az 1923-ban bemutatott operája, Tolsztoj világ-hírű regényéből Góth Sándor színpadra átdolgozott szövegére írt *«Karenin Anna»* teljes mértékben igazolt. Itt olyan színpadi témát nyert, amely mesteri lélektani felépítésében, tragikai feszültségében már magábanvéve lebilincselő és érdekfeszítő.

Ennek a műnek a felújítását szánta az Operaház a Hubay-jubileum megünneplésére. A szép szándékot teljes siker igazolta, mert *Németh Mária* alakításában olyan ajándékot kapott a szerző és a közönség, amelyről csak a legnagyobb elismeréssel és csodálattal szólhatunk s amelynek részletesebb boncolgatása csábító feladat az esztétikus számára. Az a Németh Mária, aki évekkal azelőtt csak a hangjával tudott elragadni, előbb a *«Salome»*-ban, most pedig mint *Karenin Anna*, az emberábrázolás szempontjából is az első közé emelkedett. A nő ezercsapú, finom intuíciójával teljesen beleélte magát Anna gyönyörű szerepébe. Megérezte és megértette velünk, hogy Tolsztojnál teljesebben, finomabban talán egyetlen író sem tudta megfogni a női lelket, hogy senki sem festhette megrázóbb lélektani következetességgel egy nagy, őszinte szenvedély kálváriaútját, az asszonyi szerelmet, amely nem ismer megalkuvást, hanem hősiezen levonja és viseli tragikus következményeit. Németh Mária alakításában eljéjétől végig súlyos és szomorú ez a szerelem. Nem az élni vágyó, szenvedélyes asszonyt állítja előtérbe, — milyen banális, mindennapi történet volna

ez — hanem a tiltott szerelem elől remegve menekülő tisztaalkú feleséget és anyát, aki érzi, hogy meghódolása nem a boldogságot, hanem a végzetet rejti számára. Nincs itt semmi igazi zavartalan öröm, boldogság a beteljesedésben sem. És Németh Máriának igaza van. Anna mindent feláldozott a szív hatalmának, a legsúlyosabbat, anyai méltóságát is odadobja, nem kell-e folyton remegnie azért az egyért, ami megmaradt számára? Egy kis idő még és a férfi, akinek nemrég még ez volt élte fővágya, már értelmetlenül áll ezzel a szertelen, mindenre féltékeny asszonyi szerelemmel szemben. A végzet beteljesedik. Felejthetetlen az a gesztus, amivel Anna — Németh Mária önmagát halálraítéli azért, hogy kedvesét visszaadja a világnak. Az utolsó kép őszi lombjai nyújtanak keretet annak a dermedt fásultságnak és szomorúságnak, ami Anna szívét szorongatja. Az egyetlen szál, ami az élethez fűzte, már szakadozik, nincs visszatérés, gyermekét csak addig engedik át neki, amíg szívzaggató búcsút vesz tőle. Ez a jelenet a legmeggrázóbb színészi teljesítmény, amit eddig az opera színpadán láttunk. Anna örült izgalomban várja visszahívott kedvesét, hogy lelkének üldöző rémei elől nála keresen menedéket s akkor omlik össze teljesen, midőn megtudja, hogy nem jön és hogy hazugsággal búcsúzott tőle. Már hallja a vonat távoli dübörgését, amin

Wronszky utazik titkos jegyesével, már nincs magánál, újra felmerül a rettenetes álmokép, ami ellenállhatatlanul úzi, kergeti a sínek felé. A láng, ami a robogó vonat kéményéből kiáramlik, széttépi egy pillanatra a sötétséget, hogy megvilágítsa egy szerencsétlen asszonyi sors életkönyvét fájdalommal és gyötrelmeivel: magasan fellobog — egy vad sikoltás — majd hirtelen kialszik. Németh Mária ebben a csodálatosan átélt, drámai feszültséggel a szétpattanásig telt jelenetben meg tudta értetni velünk a rettentő véget: az ilyen nagy lelkek számára, mint Anna, nem lehetett és nem volt más megoldás.

Az ősz mesternek igazi öröme telhetett kedves hősnőjében. A mű zenéjének változatos, a cselekményt híven aláfestő színessége, a nagy hangszerelő művészet és a drámai erő, amivel az utolsó kép nyitányában és a befejezésben szinte hátborzongató természetűséggel festi elénk a vonat dübörgő ritmusát, most sem tévesztette hatását.

Sajnos, az est másik főszereplője, *Pilinszky*, nem állt helyzetének magaslatán. Külső megjelenésének stílszerűségét erősen lerontotta játékának és énekének megingathatatlan egykedvűsége. Ez azonban nem csökkentette a díszes és előkelő közönség lelkes ünneplését, amellyel *Hubay Jenőt* és *Németh Máriát* az egész est folyamán elhalmozta.

Prahács Margit.